

Manuel Molins, testimoni crític del seu temps

De vegades, de la mà de visions massa reduccionistes derivades dels esquemes d'història literària o teatral acabem en un cul de sac, sense saber ben bé com hi hem arribat. Això passa, per exemple, quan s'insisteix a presentar un panorama de l'evolució de l'escena i dels dramaturgs contemporanis aplicant-hi, sobretot, una visió historicista dividida per generacions i excessivament simplista. Així, per exemple, se'ns explica el teatre independent com un moviment que, nascut a la dècada dels seixanta, es donà per acabat a final de la dels setanta, un moviment de renovació de l'escena del qual van sorgir algunes de les grans companyies actuals, etc., i del qual també van sorgir alguns dramaturgs com... A partir de la segona meitat dels vuitanta, amb l'obra dels autors més joves, etc.

Explicar així les coses és ignorar —o amagar— que una part substancial del teatre que s'ha escrit i representat en els darrers vint-i-cinc anys —és a dir, després de l'acabament oficial del teatre independent fins ara mateix— ha estat fet justament per aquells dramaturgs que es vol recloure a aquells anys del final de la dictadura i de la primera Transició. És el teatre que, de la mà d'una maduresa creativa i estètica, han fet Josep M. Benet i Jornet i Manuel Molins, Jordi Teixidor i Rodolf Sirera, Josep M. Muñoz i Josep Lluís Sirera, Ramon Gomis i Alexandre Ballester, etc. Exposat d'una altra manera: es tracta d'uns autors que han creat un corpus d'obres important, que no poden quedar reduïdes a una etiqueta que els condemna a un temps passat ja superat i a ser descrites en una dotzena de ratlles.

Un cas paradigmàtic de tots aquests autors és el de Manuel Molins, el qual sembla com si en els darrers deu o dotze anys s'haguera decidit a obrir el calaix on guardava les obres escrites al llarg de la seua trajectòria, o com si les editorials i els directors d'escena s'hagueren adonat de la vàlua i modernitat del teatre molinsianà.

El creixement i expansió del seu teatre no ha estat fàcil, atès que no ha seguit modes, ni s'ha decantat pel teatre *bien faite* o per l'humor blanc, tan productiu econòmicament. El seu, com ha recordat recentment Ricard Salvat, és un teatre personal i de compromís, que assumeix conscientment els riscos que aquesta opció comporta. Així, les seues obres ens acaren amb cruessa

amb alguns dels temes del nostre temps: la feblesa de les relacions humanes, els somnis i les frustracions que aquests provoquen, l'artista i les seues misèries, l'eròtica i la brutalitat del poder en totes les seues formes, o la immigració i l'opressió de l'altre, entre altres temes.

Deixant de banda les lectures dramatitzades d'alguns dels textos, les obres posades en escena en els tres darrers anys, *Una altra Ofèlia* (Teatre Rialto, València, 2004), *El ball dels llenguados* (Off Teatre, València, 2005), *Els viatgers de l'absenta* (Teatre de Ponent, Granollers, 2006), *Metrosexual asesino* (El Musical, València, 2007), o els cinc títols publicats l'any passat, *El ball dels llenguados/El baile de los lenguados/The dance of soles* (Re&Ma 2006), *La divina tramoia* (Tres i Quatre, 2006), *Combat (l'última cinta de Maria Callas)* (Arola, 2006), *Sabates de taló alt* (Re&Ma, 2006) o *Monopatins (Skaters)* (Bromera, 2006), ens donen una idea de la diversitat de títols i de temes, del compromís personal, de la reflexió i de les exigències del llenguatge teatral de Molins, o simplement de les diverses editorials que s'han interessat per la seua obra. Per a

enguany ja se'ns anuncien noves publicacions i nous muntatges.

Com he apuntat adés, l'obra dramàtica molinsiana no és un teatre fàcil perquè deliberadament s'aparta de l'escena innòcua, plàsticament dolça o de l'humor amable, i opta per un teatre políticament incorrecte, en el qual predomina la paraula, el ritme del discurs i del gest, que ens aboquen a una reflexió clarament provocativa o incitadora. Una dramaturgia que, al capdavall, parteix sempre de la voluntat de recuperar el llenguatge i la memòria col·lectius, que posa l'accent en una crítica irònica o descarnada al sistema d'«antivalors» del món contemporani, que insisteix una i altra vegada en la denúncia dels mecanismes de poder i d'opressió, unes vegades dels forts sobre els febles i, les més, de les diverses estructures socials tradicionals contra determinats grups en particular: persones que tenen un color de pell distint, una altra religió o una opció sexual diferent. És en la denúncia d'aquesta hipocresia social, dels silencis interessats davant d'aquestes injustícies i en la tragèdia personal de les víctimes que Molins posa el seu dit acusador, i ens fa sentir incòmodes, ja siga com a lectors, ja siga com a espectadors.

L'any 2006 Manuel Molins féu seixanta anys, dels quals n'ha dedicat més de quaranta a l'escena. Aquesta celebració personal s'ha vist acompanyada de la publicació dels cinc títols esmentats, una traducció al francès i un congrés internacional monogràfic dedicat a la seua obra celebrat a la Universitat d'Alacant, a més de l'estrena d'un parell d'obres, etc. Dubte que en la dramaturgia contemporània abunden casos semblants. Tot això no ha de ser una excepció o quedar reduït a pura anècdota. Ans al contrari, hauria de quedar superat aviat per altres reconeixements, estudis, simposis, etc., que tingueren per objectiu l'estudi de la diversitat i de la riquesa del teatre català contemporani. Quan l'obra és de la vàlua i té pluralitat d'interessos com la de Molins, no hem de tolerar que estudis semblants es retarden de tal manera que els realitzem quan aquests dramaturgs ja no siguen entre nosaltres. Els seus lectors, els seus espectadors, la societat en general no ho hauria de permetre.